

Rapport

Datum: 2020-12-17

Er referens: M2019/01315/Ke

Diarienumr: SSM2019-6578

Dokumentnr: SSM2019-6578-9

Handläggare: Emil Jorpes

Telefon: 08-799 44 68

Rapporten är beslutad av generaldirektören Nina Crommier. Enhetschefen Emil Jorpes har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också verksjuristen Robert Petersson, sekretariatschefen Lars van Dassen och avdelningschefen Johan Anderberg deltagit. Beslutet är fattat digitalt.

Rapport om IPPAS handlingsplan

Sammanfattning

På uppdrag av regeringen och i regi av det internationella atomenergiorganet IAEA genomfördes i maj 2011 en oberoende internationell expertgranskning av det svenska systemet för fysiskt skydd av kärntekniska anläggningar och kärnteknisk verksamhet, en s.k. IPPAS (International Physical Protection Advisory Service). Granskningen resulterade i ett antal rekommendationer om åtgärder och förslag till förbättringar för att förstärka det svenska systemet för fysiskt skydd. Även vissa styrkor i det svenska systemet lyftes fram, s.k. good practices. I oktober 2016 genomfördes en uppföljande granskning av vidtagna åtgärder och en förnyad granskning av systemet för fysiskt skydd.

Regeringen beslutade den 19 juni 2019 att ge Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) i uppdrag att senast den 31 december 2020 redovisa en uppdaterad och heltäckande handlingsplan som omfattar de rekommendationer som Sverige mottagit vid granskningen 2011 och uppföljningen 2016. I bilaga till denna rapport redovisas en uppdatering av den handlingsplan som togs fram i anslutning till uppföljningen 2016. Av handlingsplanen framgår SSM:s bedömning av kvarstående och nya rekommendationer, de åtgärder som genomförts samt planerade återstående åtgärder i de fall rekommendationerna inte bedöms vara omhändertagna. Vissa rekommendationer riktar sig till regeringen och andra myndigheter, men flertalet är riktade till SSM som ansvarig myndighet inom området. SSM:s bedömningar av åtgärder för de rekommendationer som är riktade till regeringen är baserade på en löpande dialog med regeringskansliet i frågor om fysiskt skydd.

SSM har sammanfattat de internationella experternas rekommendationer från granskningarna i fyra åtgärdsområden enligt nedan. För respektive område framgår en lägesbeskrivning samt behovet av fortsatta åtgärder för att rekommendationerna ska kunna anses vara omhändertagna.

1. Nationell plan för fysiskt skydd

I den uppföljande granskningen rekommenderas regeringen säkerställa att det finns en nationell beredskapsplan för att hantera antagonistiska hot mot kärntekniska verksamheter.

Rekommendationen är riktad till regeringen mot bakgrund av behovet av nationell samordning och att flera myndigheter berörs.

Ett planerat gemensamt agerande vid en antagonistisk händelse är en förutsättning för en effektiv, ändamålsenlig och samordnad hantering och respons från samhället. SSM har haft en dialog med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Polismyndigheten i denna fråga inför kommande planerad revision av den nationella beredskapsplanen för hanteringen av en kärnteknisk olycka. Avsikten är att under 2021 påbörja en uppdatering av planen så att denna omfattar såväl kärntekniska som radiologiska nödsituationer och antagonistiska händelser.

2. Insatsförmåga och fysiskt skydd

En rekommendation riktad till regeringen adresserar specifikt balansen mellan tillståndshavarnas förmåga att fördröja och försvåra ett antagonistiskt angrepp på en kärnteknisk anläggning och polisens förmåga att avbryta ett sådant angrepp. Frågan har tidigare uppmärksammats vid IPPAS granskning 2011 och i ett regeringsuppdrag till SSM m.fl. myndigheter samma år.

Bedömningen är att samhällets insatsförmåga sedan den uppföljande granskningen stärkts genom en ny nationell strategi mot terrorism samt ökade resurser till Polismyndigheten, vilket också resulterat i en utvecklad nationell insatsförmåga. Även samverkan mellan berörda myndigheter har utvecklats och därutöver har SSM ställt krav på säkerhetsförbättringar hos tillståndshavarna som resulterat i ytterligare åtgärder för skyddet av kärnkraftverken. Inom ramen för SSM:s tillsyn granskas också tillståndshavarnas analyser av det fysiska skyddet för att säkerställa att nödvändiga förstärkningsåtgärder genomförs. Det sammantagna genomförandet av dessa åtgärder har resulterat i en väsentligt förbättrad förmåga att på plats vid kärnkraftverken möta ett antagonistiskt hot. Rekommendationen bedöms i huvudsak vara omhändertagen på regeringens nivå, men är under fortsatt hantering av berörda myndigheter.

3. Utvecklat regelverk

Ett antal rekommendationer adresserar behovet av att utveckla och förtydliga regelverket för fysiskt skydd för att tydligare överensstämja med IAEA:s Nuclear Security Series. Merparten av rekommendationerna är riktade till SSM. De rekommendationer som är riktade till regeringen bedöms vara omhändertagna genom den översyn som nyligen genomförts av säkerhetsskyddslagen.

De rekommendationer som ännu inte är omhändertagna av SSM hanteras i en pågående översyn av myndighetens författningssamling, vilken förväntas vara slutförd 2025. Reviderade föreskrifter för kärnkraftverken är för närvarande på formell remiss, med planerat fastställande 1 januari 2022. I dessa föreskrifter samregleras kraven på fysiskt skydd integrerat med andra strålsäkerhetsaspekter.

4. Effektiv tillsyn

I den uppföljande granskningen får Sverige flera rekommendationer och förslag som knyter an till effektiviteten i tillsynen inom det svenska systemet för fysiskt skydd, särskilt förmågan att samtidigt arbeta med både regelutveckling och tillsyn. Merparten av rekommendationerna är riktade till SSM men vissa är även riktade till regeringen.

Efter en begränsad kapacitet i förmågan att utöva tillsyn av det fysiska skyddet även under 2018, vilket också noterats i en granskning av Riksrevisionen, har SSM under 2019 och 2020 i huvudsak återetablerat förmågan att bedriva en effektiv tillsyn av fysiskt skydd inom de väsentliga delarna av myndighetens verksamhetsområde. Arbeta pågår fortsatt med att stärka kompetensen och förmågan inom alla delar av det fysiska skyddet.

De rekommendationer som är riktade till regeringen bedöms omhändertas genom det utökade uppdrag till myndigheten som föreslås i utredningen om vissa säkerhetsskyddsfrågor (SOU 2018:82) och de ytterligare medel till SSM som aviserats för detta i budgetpropositionen för 2021. De nya uppgifterna avser tillsynsansvar även enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585), vilket innebär en förstärkning av tillsynen mot kärnteknisk verksamhet samt ger förutsättningar att upprätthålla kompetensen inom alla delar av uppdraget.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Regeringsuppdraget	5
Bakgrund.....	5
IPPAS granskning.....	5
Sveriges uppfyllande av konventionen om fysiskt skydd.....	6
IPPAS Handlingsplan	6
Fyra åtgärdsområden.....	6
1. Nationell plan för fysiskt skydd.....	7
2. Insatsförmåga och fysiskt skydd.....	7
3. Utvecklat regelverk.....	9
4. Effektiv tillsyn	10
Slutsatser.....	11

Regeringsuppdraget

Regeringen beslutade den 19 juni 2019 att ge Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) i uppdrag (M2019/01315/Ke) att samordna det nationella arbetet inför och genomförandet av en översynskonferens inom ramen för konventionen om fysiskt skydd av kärnämne och kärnanläggningar, planerad till våren 2021.

Som en del av uppdraget redovisade SSM i mars 2020 hur Sverige uppfyller konventionen om fysiskt skydd av kärnämne och kärntekniska anläggningar (SÖ 1985:24) samt dess tillägg (SÖ 2012:37)¹.

I uppdraget ingår också att senast den 31 december 2020 redovisa en uppdaterad och heläckande handlingsplan som omfattar de rekommendationer som Sverige mottagit vid det internationella atomenergiorganets (IAEA) granskningsmission 2011 och den uppföljande granskningsmissionen 2016 av det svenska systemet för fysiskt skydd av kärntekniska anläggningar och kärnteknisk verksamhet.

Bakgrund

På uppdrag av regeringen och i regi av IAEA genomfördes i maj 2011 en oberoende internationell expertgranskning av det svenska systemet för fysiskt skydd av kärntekniska anläggningar och kärnteknisk verksamhet, en s.k. IPPAS (International Physical Protection Advisory Service). I oktober 2016 genomfördes en uppföljande granskning av vidtagna åtgärder och en förnyad granskning av systemet för fysiskt skydd.

Granskningarna har omfattat hela det svenska systemet för fysiskt skydd, vilket både inkluderar skyddet mot sabotage av kärntekniska anläggningar och stöld av kärnämne eller kärnavfall vid anläggningar eller under transport. Granskningarna har inkluderat fysiskt skydd, informations-, IT- och personalsäkerhet (insiderprevention), det nationella ramverket i form av lagar, föreskrifter och tillståndsvillkor samt den tillsyn som myndigheterna bedriver. Granskning har skett såväl på en övergripande systemnivå som av enskilda tillståndshavares förmåga att förhindra eller försvåra angrepp.

IPPAS granskning

Granskningen i maj 2011 resulterade i ett antal rekommendationer om åtgärder och förslag till förbättringar för att förstärka det fysiska skyddet. Rekommendationerna grundar sig på konventionen om fysiskt skydd (CPPNM) med tillägg och IAEA:s Nuclear Security Series No 13. Förslagen grundas på den vägledning som ges i IAEA:s införandeguiden till Nuclear Security Series.

Under oktober 2016 genomfördes en uppföljande granskning av de åtgärder som vidtagits genom en s.k. IPPAS follow-up. Vid granskningen gjordes också en förnyad granskning av det svenska systemet för fysiskt skydd. Resultatet presenterades vid ett avslutsmöte och experternas rapport lämnades formellt av IAEA till regeringen i maj 2017.

Vid IPPAS-granskningen 2011 lämnade de internationella experterna totalt 20 rekommendationer om åtgärder och gav tio förbättringsförslag. Under IPPAS uppföljning 2016 bedömdes fem av rekommendationerna respektive fyra av förslagen kvarstå som öppna. Dessutom tillkom vid granskningen elva nya rekommendationer och tio nya förslag. Vid uppföljningen identifierades också tre goda exempel, s.k. good practices.

¹ Convention on the Physical Protection of Nuclear Material and Nuclear Facilities (CPPNM) and the amendment to the convention (CPPNM/A)

Sveriges uppfyllande av konventionen om fysiskt skydd

Inom ramen för uppdraget till SSM att förbereda, samordna och delta vid översynskonferensen om fysiskt skydd har SSM utrett hur Sverige uppfyller konventionen om fysiskt skydd av kärnämne och kärnanläggningar. I återrapporteringen till regeringen bedömde SSM att Sverige genom ett ramverk med lagar och tillhörande förordningar och föreskrifter, upprätthåller ett system för fysiskt skydd som ger konventionen verkan. I utredningen identifierades vissa förbättringsmöjligheter och två områden inom vilka det svenska systemet för fysiskt skydd ytterligare kan stärkas och anpassas fördes fram.

SSM identifierade ett förbättringsbehov avseende det samhällsgemensamma och effektiva agerandet vid hot om eller vid sabotage mot kärnämnen eller kärnanläggningar samt vid förlorat eller stulet kärnämne. Det förbättringsförslag som SSM identifierade är i huvudsaklig överensstämmelse med IPPAS rekommendation om att Sverige på nationell nivå behöver upprätta planer (contingency plans) för att effektivt hantera och respondera vid antagonistiska angrepp.

Vidare föreslog SSM ett förtydligande av SSM:s funktion som behörig myndighet enligt konventionen i förordningen (2008:452) med instruktion för Strålsäkerhetsmyndigheten.

IPPAS Handlingsplan

Av bifogad handlingsplan framgår status och planer för omhändertagandet av respektive rekommendation och förslag från IPPAS granskning. Handlingsplanen är en uppdaterad version av den handlingsplan som togs fram vid IPPAS uppföljning 2016. Handlingsplanen omfattar såväl kvarstående rekommendationer från granskningen 2011 som de rekommendationer som tillkom vid uppföljningen. Vidare ingår i handlingsplanen vissa rekommendationer från 2011 som stängdes vid den uppföljande granskningen ”based on progress and confidence”, dvs. baserat på pågående åtgärder med förväntat genomförande. Dessa åtgärder avsåg i huvudsak det då pågående arbetet med att utveckla nya föreskrifter och behöver därför fortsatt följas upp som en del av den nu aktuella handlingsplanen.

Handlingsplanen omfattar endast de rekommendationer som riktar sig till Sverige som stat. Rekommendationer som riktar sig till enskilda tillståndshavare är inte inkluderade. Dessa följs upp i den ordinarie tillsynen av anläggningarnas uppfyllande av krav. Av handlingsplanen framgår för respektive rekommendation SSM:s bedömning av om denna är omhändertagen, vilka åtgärder som genomförts samt eventuella planerade återstående åtgärder.

De rekommendationer som avser det svenska systemet för fysiskt skydd på en övergripande nivå är i första hand riktade till regeringen. Vissa rekommendationer riktar sig också till andra myndigheter, men flertalet är riktade till SSM som reglerande myndighet och ansvarig tillsynsmyndighet inom området. SSM:s bedömning av status för de rekommendationer som är riktade till regeringen, baseras på en löpande dialog med regeringskansliet om de åtgärder som genomförs.

Fyra åtgärdsområden

De åtgärder som framgår av bifogad handlingsplan har sammanfattats inom fyra åtgärdsområden enligt nedan. De fyra åtgärdsområdena omfattar de rekommendationer som ännu inte omhändertagits fullt ut. Även de förbättringsförslag som identifierats beaktas. För varje åtgärdsområde redovisas i det följande vilka rekommendationer och förslag som adresseras liksom vilka åtgärder som genomförts, pågår eller planeras för att dessa ska vara omhändertagna.

1. Nationell plan för fysiskt skydd

IPPAS rekommendationer och förslag	R2016.8 S2016.9
Åtgärder	MSB, SSM, Polisen: Revidera den nationella beredskapsplanen för hantering av en kärnteknisk olycka, att även omfatta radiologiska och antagonistiska händelser

IPPAS rekommendation 2016.8 avser krav på staten att upprätthålla en nationell beredskapsplan för antagonistiska hot mot kärntekniska verksamheter som kompletterar anläggningarnas beredskapsplaner. Rekommendationen är riktad till regeringen mot bakgrund av behovet av nationell samordning och att flera myndigheter berörs.

Den befintliga nationella beredskapsplanen för hanteringen av en kärnteknisk olycka är från 2018. Beredskapsplanen upprättades gemensamt av Länsstyrelserna i Halland, Uppsala, Kalmar, Skåne och Västerbotten, SSM samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). MSB var sammanhållande för arbetet med planen. Därutöver har Polismyndigheten egna planer för att hantera antagonistiska händelser vid kärntekniska anläggningar, vilket också koordineras med tillståndshavarnas beredskapsplaner.

SSM ansvarar för att inom den nationella strålskyddsberedskapen samordna de beredskapsåtgärder som krävs för att förebygga, identifiera och detektera nukleära eller radiologiska händelser som kan leda till skador på människors hälsa eller miljön. En myndighetssamverkan upprätthålls mellan berörda myndigheter inom såväl det nationella beredskapsarbetet som inom arbetet med fysiskt skydd i syfte att koordinera dessa frågor.

SSM bedömer att ett planerat gemensamt agerande vid en antagonistisk händelse är en förutsättning för en effektiv, ändamålsenlig och samordnad hantering och respons från samhället. Utöver den kärntekniska verksamheten finns ett behov även av koordinerade planer för att återta kontrollen över kärnämne, kärnavfall eller starka strålkällor som stulits från anläggningar eller i samband med transporter. Ansvarsfördelningen och olika myndigheters roller vid antagonistiska händelser behöver beskrivas och dokumenteras på ett ändamålsenligt sätt, i en sammanhållen beredskapsplan på nationell nivå som också uppfyller de krav på ”contingency plans” för antagonistiska hot som framgår av IAEA:s Nuclear Security Series.

SSM har haft en dialog med MSB och Polismyndigheten inför kommande revision av den nationella beredskapsplanen för hanteringen av en kärnteknisk olycka. Myndigheterna är överens om att under 2021 påbörja en uppdatering av planen så att denna omfattar såväl kärntekniska och radiologiska nödsituationer som hanteringen av antagonistiska angrepp, eller hot om sådana.

2. Insatsförmåga och fysiskt skydd

IPPAS rekommendationer och förslag	R2016.1 (regeringen)
Åtgärder	Regeringen: I huvudsak omhändertaget. SSM: Fortsatt tillsyn av kärnteknisk verksamhet med inriktning mot analyser av det fysiska skyddet och de åtgärder som behöver vidtas på myndighets- och anläggningsnivå för att upprätthålla förmåga.

IPPAS rekommendation 2016.1 är riktad till regeringen och adresserar samhällets förmåga att operativt bemöta ett antagonistiskt angrepp på en kärnteknisk anläggning, där polisens förmåga att avbryta ett angrepp balanserar tillståndshavarnas förmåga att försvåra och fördröja angreppet. Frågan uppmärksammades även i 2011 års IPPAS-granskning samt i SSM m.fl. myndigheters redovisning av ett regeringsuppdrag 2012².

Samhällets insatsförmåga har sedan den uppföljande granskningen stärkts genom en ny nationell strategi mot terrorism och ökade resurser till Polismyndigheten, vilket också resulterat i en utvecklad insatsförmåga. I strategin framhävs bland annat vikten av att polisens olika lokala, regionala och nationella resurser, inklusive särskilda insatsresurser, kan agera koordinerat. Gemensamma övningar mellan Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och Polismyndigheten betonas. Försvarsmakten har uppdraget att stödja polisen med medeltung helikopterkapacitet och har utvecklat sådan förmåga. Polisen har de senaste åren även i övrigt fått förstärkningar, bland annat för att tillgodose behovet av att ytterligare förstärka insatsverksamheten, vilket också resulterat i en ökad insatsförmåga vid ett angrepp på en kärnteknisk anläggning.

Även samverkan mellan berörda myndigheter har utvecklats, vilket också uppmärksammades som en ”good practice” i IPPAS-uppföljningen, och därutöver har SSM ställt krav på säkerhetsförbättringar som resulterat i ytterligare åtgärder för skyddet av kärnkraftverken. Inom ramen för myndighetens tillsyn pågår också ett arbete med granskning av tillståndshavarnas analyser av det fysiska skyddet och att säkerställa att nödvändiga förstärkningsåtgärder genomförs.

SSM har genom beslut om villkor för kärnkraftverk i drift verkat pådrivande för att förstärka anläggningarnas skyddsförmåga, bl.a. med krav på beväpning, flygförbuds zoner och status som skyddsobjekt. För kärnkraftverk i drift har myndigheten ställt krav på att dessa senast den 1 januari 2021 ska ha infört oberoende system för hårdkylning, vilket bidrar till att minska sårbarheten även för sabotage. Sammantaget har en rad säkerhetsförbättrande åtgärder genomförts under senare år och det gap som tidigare identifierats mellan tillståndshavarnas förmåga att försvåra och fördröja antagonistiska angrepp och polisens förmåga att avbryta har väsentligen minskat och bedöms idag som hanterbart.

SSM har kravställt kärnkraftverken att göra förnyade analyser av det fysiska skyddet som utgår från gällande dimensionerande hotbeskrivning (DHB). Genom granskning av dessa analyser får myndigheten en aktuell bild av anläggningarnas förmåga att fördröja och försvåra angrepp och hur detta balanserar mot polisens förmåga att avbryta angrepp. Det finns goda förutsättningar för SSM att, i samarbete med Polismyndigheten, fortsatt agera pådrivande i arbetet med att säkerställa förmågan att på plats vid kärnkraftverken möta ett antagonistiskt hot.

Det sammantagna genomförandet av åtgärder på nationell, myndighets- och anläggningsnivå har resulterat i en väsentligt förbättrad förmåga att på plats vid kärnkraftverken möta ett antagonistiskt hot. Rekommendationen bedöms i huvudsak vara omhändertagen på regeringens nivå, men är under fortsatt hantering av berörda myndigheter.

² Översyn av tillståndshavarnas och samhällets förmåga att skydda kärntekniska anläggningar och transporter av kärnämnen mot antagonistiska hot, Strålsäkerhetsmyndigheten, Affärsverket svenska kraftnät, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Rikspolisstyrelsen, 2012-01-31.

3. Utvecklat regelverk

IPPAS rekommendationer och förslag	R2011.5, R2011.6, R2011.7, R2011.8, R2011.9, R2011.12, R2011.13, R2011.14, R2011.15, R2011.18 R2016.4, R2016.10 S2011.4, S2011.5, S2011.9 S2016.3, S2016.6, S2016.10
Åtgärder	Regeringen: Genomförd översyn av säkerhetsskyddslagen SSM: Fortsatt arbete med regelutveckling

Ett flertal av de rekommendationer och förslag som lämnats av de internationella experterna adresserar införlivandet av IAEA:s standarder i svensk författning. Dessa är i huvudsak riktade till SSM. Rekommendation R2016.10 är riktad till regeringen och avser straffpåföljd vid röjande av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Rekommendationerna hänvisar huvudsakligen till IAEA:s Nuclear Security Series No.13. Förbättringsförslagen kopplar till IAEA:s vägledningar i underliggande implementeringsguider. Rekommendationerna är i förhållandevis hög utsträckning fortfarande inte omhändertagna. Vissa av dessa stängdes visserligen vid den uppföljande revisionen 2016, baserat på ”progress and confidence”, men har följts upp i handlingsplanen mot bakgrund av att förändringar i regelverket för fysiskt skydd fortsatt ingår som en del i myndighetens gemensamma och integrerade arbete med regelutveckling.

SSM har sedan 2013 arbetat med en större översyn av hela sin författningssamling. Detta arbete tar sin utgångspunkt i tydligare och mer enhetliga föreskrifter som harmoniserar med internationella krav och omhändertar många års erfarenhet av tillämpningen av befintliga föreskrifter. Bland annat har beslutats att så långt möjligt integrera de olika aspekterna av strålsäkerhet, vilket innebär en samreglering av driftsäkerhet, fysisk säkerhet och strålskydd i samma föreskrifter. Ambitionen är att i de nya föreskrifterna successivt omhänderta även observationer från IPPAS-granskningarna. I ett första steg har en ny övergripande föreskrift för verksamhet med strålning fastställts (SSMFS 2018:1) och specifika föreskrifter för kärnkraftverk i drift är för närvarande på formell remiss med planerat ikraftträdande 1 januari 2022. Därefter följer uppdaterade föreskrifter om kärnämneskontroll, föreskrifter för övriga kärntekniska anläggningar samt för informations-säkerhet. SSM:s pågående arbete med regelutveckling med planerat ikraftträdandedatum för olika föreskrifter framgår av tabellen nedan.

Författningssamling under utveckling avseende kärntekniska anläggningar	Ikraftträdande
Föreskrifter (SSMFS 2018:1) om grundläggande bestämmelser för tillståndspliktig verksamhet med joniserande strålning	Juni 2018
Föreskrifter om konstruktion av kärnkraftsreaktorer	Januari 2022
Föreskrifter om värdering och redovisning av strålsäkerhet för kärnkraftsreaktorer	Januari 2022
Föreskrifter om drift av kärnkraftsreaktorer	Januari 2022
Föreskrifter om konstruktion, värdering och redovisning samt drift av andra kärntekniska anläggningar än kärnkraftsreaktorer	Vinter 2023
Föreskrifter om konstruktion, värdering och redovisning samt drift av slutförvarsanläggningar	Vinter 2023
Föreskrifter om hantering av kärnämne och kärnavfall (kärntekniskt avfall)	Januari 2022
Föreskrifter om informationssäkerhet i kärnteknisk verksamhet	Vinter 2023
Föreskrifter om kontroll av kärnämne m.m.	Hösten 2022
Föreskrifter om lyftanordningar och lyftverksamhet i kärntekniska anläggningar	Vinter 2023
Föreskrifter om provnings-, kontroll- och kvalificeringsorgan i kärntekniska anläggningar	Vinter 2023
Föreskrifter om reaktorinneslutningar och andra byggnadsstrukturer i kärntekniska anläggningar	Vinter 2023
Föreskrifter om tryckbärande och andra mekaniska anordningar i kärntekniska anläggningar	Vinter 2023

Av bifogad handlingsplan framgår hur de rekommendationer som ännu inte omhändertagits är planerade att hanteras.

De rekommendationer och förslag som adresseras till regeringen bedöms vara avdömda och därmed omhändertagna genom den översyn av säkerhetsskyddslagen som nyligen genomförts.

4. Effektiv tillsyn

IPPAS rekommendationer och förslag	R2011.5, R2011.11, R2011.16 R2016.2, R2016.3, R2016.6, R2016.7
Åtgärder	Regeringen: Genomförd översyn av säkerhetsskyddslagen SSM: Fortsatt arbete med att stärka kompetensen och förmågan att bedriva en effektiv tillsyn inom alla delar av det fysiska skyddet

Flera rekommendationer och föreslag från både 2011 och 2016 berör effektiviteten i tillsynen inom fysiskt skydd. Merparten riktas till SSM men rekommendationerna R2011.11 och R2016.11 är riktade till regeringen. Dessa behandlar ansvarsfördelningen mellan SSM och Svenska kraftnät inom tillsynen, särskilt avseende informations- och personalsäkerhetsfrågor.

I den uppföljande granskningen 2016 identifierades vissa brister i myndighetens förmåga att utöva tillsyn inom fysiskt skydd med avseende på tillräckliga resurser, frekvens och omfattning. Denna situation uppmärksammades även av Riksrevisionen 2019 (RiR 2019:30) mot bakgrund av en ytterligare begränsad frekvens i tillsynen inom fysiskt skydd under 2017 och 2018, till följd av myndighetens omlokalisering av delar av verksamheten till Katrineholm. SSM har under 2019 och 2020 återetablerat förmåga att bedriva tillsyn inom de väsentliga delarna av myndighetens verksamhetsområde, baserat på en systematisk bedömning av behov och risk som underlag för tillsynsplaneringen. Visst arbete återstår med att förstärka tillsynen även inom andra delar, främst hantering av starka strålkällor och transporter av radioaktiva ämnen samt inom informationssäkerhet.

Under 2020 har t.ex. mer än 40 tillsynsaktiviteter genomförts på plats hos tillståndshavarna fokuserat på fysiskt skydd och informationssäkerhet och därutöver har även större granskningar genomförts. SSM planerar att bredda tillsynen under 2021 med fokus även på tillsyn inom områdena personalsäkerhet, transporter och starka strålkällor. Tillsynens inriktning och omfattning är riskbaserad och utgår från myndighetens tillsynsprogram. Som framgår under åtgärdsområde 3 ovan granskar SSM och följer systematiskt upp tillståndshavarnas analyser av det fysiska skyddet och förmåga att motstå antagonistiska angrepp.

IPPAS rekommendationer är genom återuppbyggnaden av tillsynsförmåga inom nukleärt säkerhetsskydd i huvudsak omhändertagna. SSM har idag god kompetens inom fysiskt skydd, informationssäkerhet och analys. Inom områdena fysiskt skydd av transporter och personalsäkerhet (insiderprevention) pågår ett arbete med att bygga upp och förstärka kompetensen. De nya uppgifter som är planerade att tillföras SSM under 2021, med tillsyn av kärnteknisk verksamhet även enligt säkerhetsskyddslagstiftningen, ger goda förutsättningar för att ytterligare bredda kompetensen och förmågan att bedriva tillsyn.

De rekommendationer som är riktade till regeringen, och som berör ansvarsfördelningen mellan SSM och Svenska kraftnät inom tillsynen, bedöms vara omhändertagna genom det utökade uppdrag till SSM som föreslås i utredningen om vissa säkerhetsskyddsfrågor (SOU 2018:82) och de ytterligare medel till SSM som aviserats i budgetpropositionen för 2021. De nya uppgifterna enligt säkerhetsskyddslagen innebär en förstärkning av tillsynen mot kärnteknisk verksamhet och ger förutsättningar för SSM att upprätthålla kompetensen inom alla delar av uppdraget.

Slutsatser

Det svenska systemet för fysiskt skydd har stärkts på flera väsentliga punkter sedan genomförandet av de båda IPPAS-granskningarna 2011 och 2016. En hel del åtgärder återstår med att omhänderta de rekommendationer som innebär förändringar i regelverket, men dessa hanteras på ett systematiskt och integrerat sätt i pågående översyn av SSM:s föreskrifter. Myndighetens förmåga att bedriva en effektiv tillsyn har återetablerats efter en nedgång och nya tillkommande tillsynsuppgifter stärker den förmågan ytterligare.

Samverkan mellan berörda myndigheter inom fysiskt skydd har utvecklats sedan 2011, uppmärksammat med en s.k. good practice vid uppföljningen 2016, vilket ger goda förutsättningar att på nationell nivå samordna och koordinera samhällets insatsplaner och beredskap för att hantera antagonistiska hot mot kärnteknisk verksamhet. Fortfarande finns områden för förbättringar men genom att hålla handlingsplanen levande finns goda förutsättningar att fullt ut hantera de rekommendationer som ännu inte omhändertagits.